

تصمیم‌گیری راهبردی موجودگرا

تألف دکتر غلامرضا گودرزی

تصمیم‌گیری راهبردی موعودگرا

دکتر غلامرضا گودرزی

ناشر: دانشگاه امام صادق (ع)

شمارگان: ۱۰۰۰

چاپ اول: بهار ۸۹

چاپ و صحافی: زلال کوثر

قیمت: ۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۵۷۴-۳۱-۹

ISBN: 978-600-5574-31-9

حق چاپ و نشر محفوظ است.

تهران، بزرگراه شهید چمران، پل مدیریت، دانشگاه امام صادق (ع)، ص. پ، ۱۵۹-۱۴۶۵۵   تلفن: ۸۸۳۷۰۱۴۲

سرشناسه	: گودرزی، غلامرضا، ۱۳۵۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: تصمیم‌گیری راهبردی موعودگرا/غلامرضا گودرزی.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۸۸.
مشخصات ظاهری	: ۳۳۳ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۵۵۷۴-۳۱-۹
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
موضوع	: برنامه‌ریزی سیاسی -- آینده‌نگری
موضوع	: مهدویت -- انتظار
موضوع	: آینده‌پژوهی
شناسه افزوده	: دانشگاه امام صادق (ع)
رده بندی کنگره	: ۱۳۸۸: ۹۷۸/۲۸۸/۴۰۱۲
رده بندی دیویی	: ۶۵۸/۴۰۱۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۴۲۱۶۹۱

فهرست مطالب

.....	سخن ناشر	۱۵
.....	فصل اول: مقدمه	
.....	مقدمه	۱۹
.....	فصل دوم: چارچوب مفهومی	
.....	گفتار اول: تصمیم‌گیری استراتژیک	۲۹
.....	تصمیم و فرآیند تصمیم‌گیری	۳۰
.....	مدل‌های اساسی تصمیم‌گیری	۳۲
.....	مدل عقلانی	۳۳
.....	مدل سازمانی تصمیم‌گیری	۳۴
.....	مدل تصمیم‌گیری تدریجی	۳۷
.....	مدل سیاسی تصمیم‌گیری	۳۸
.....	مدل فرآیندی تصمیم‌گیری	۴۰
.....	انواع تصمیم	۴۱
.....	تصمیم‌گیری استراتژیک	۴۲
.....	ویژگی‌های تصمیم‌گیری استراتژیک	۴۴
.....	ادبیات تصمیم‌گیری استراتژیک	۴۶

مراحل فرآیند تصمیم‌گیری استراتژیک.....	۵۰
پارادایم و استراتژی.....	۵۲
رویکردهای تدوین استراتژی.....	۵۵
رویکردهای تصمیم‌گیری استراتژیک.....	۶۱
اثربخشی تصمیم‌گیری استراتژیک.....	۶۳
مدل‌های تصمیم‌گیری استراتژیک.....	۶۵
گفتار دوم: سیاستگذاری عمومی.....	۶۹
سیاست.....	۶۹
سیاستگذاری عمومی.....	۷۱
انواع سیاستگذاری عمومی.....	۷۴
ملاحظات سیاستگذاری.....	۷۷
فرهنگ و سیاستگذاری.....	۷۸
انواع مدل‌های سیاستگذاری.....	۷۹
گفتار سوم: تصمیم‌گیری استراتژیک در حوزه سیاستگذاری عمومی.....	۸۳
تصمیم‌گیری استراتژیک و سیاستگذاری.....	۸۳
سیاستگذاری عمومی اثربخش.....	۸۶
گفتار چهارم: چشم‌انداز.....	۹۰
تعریف و نقش چشم‌انداز.....	۹۰
اصول تدوین چشم‌انداز.....	۹۲
گفتار پنجم: مدیریت اسلامی.....	۹۴
مدیریت و رهبری.....	۹۴
مدیریت در اسلام.....	۹۸
رویکردهای مدیریت اسلامی.....	۱۰۱
دین و تصمیم.....	۱۰۶
گفتار ششم: رسانه.....	۱۰۸

رسانه و نقش آن.....	۱۰۸
خلاصه فصل.....	۱۱۳

فصل سوم: فرجام‌شناسی و آینده‌نگری

مقدمه.....	۱۱۷
واژه‌شناسی.....	۱۱۸
آینده‌نگری در جهان.....	۱۲۳
آینده‌نگری در ایران.....	۱۲۵
جایگاه و نقش آینده‌نگری.....	۱۲۶
آینده‌نگران و ویژگی‌های آنها.....	۱۲۶
اصول و قواعد آینده‌نگری.....	۱۲۷
نگرش‌های آینده‌نگری.....	۱۳۰
آینده‌سازان.....	۱۳۱
مبانی فلسفی آینده‌نگری.....	۱۳۳
امکان آینده‌نگری.....	۱۳۷
طبقه‌بندی روش‌های آینده‌نگری.....	۱۴۰
روش‌های آینده‌نگری.....	۱۴۳
خطا و آینده‌نگری.....	۱۴۷
کاربرد روش‌های آینده‌نگری.....	۱۴۸
آینده‌نگری در دیدگاه دین.....	۱۴۹
فرجام‌شناسی.....	۱۵۲
آینده‌نگری در تصمیم‌گیری.....	۱۵۷
خلاصه فصل.....	۱۶۰

فصل چهارم: مدل‌های تصمیم‌گیری استراتژیک در حوزه سیاستگذاری

پیش‌فرض طبقه‌بندی.....	۱۶۵
------------------------	-----

نمونه‌های موردی.....	۱۷۱
تصویر و تصمیم.....	۱۷۸
مدل فوق فعال غرب.....	۱۸۲
برنامه‌های توسعه در ایران.....	۱۹۳
مدل آینده‌نگری در ایران.....	۲۰۲
سند چشم‌انداز ۲۰ ساله.....	۲۰۶
تحلیلی بر چشم‌انداز ۲۰ ساله.....	۲۰۸
تصمیم‌گیری استراتژیک تصویرپردازانه بصیرت بخش.....	۲۰۹
خلاصه فصل.....	۲۱۶

فصل پنجم: انتظار موعود

مقدمه.....	۲۲۱
تفکر مهدویت.....	۲۲۱
پایه‌های تفکر مهدویت.....	۲۲۲
مباحث عقلی.....	۲۲۷
مباحث کلامی و اعتقادی.....	۲۳۰
مباحث اصولی و فقهی.....	۲۳۳
مباحث موعود محور.....	۲۳۶
مباحث تاریخی.....	۲۴۱
مباحث تمدنی.....	۲۴۳
مباحث راهبردی.....	۲۴۳
امام‌شناسی.....	۲۴۴
قرآن و امام.....	۲۴۶
روایات موعود گرا.....	۲۵۱
موعود در نهج البلاغه.....	۲۵۲
موعود در کتب اسلامی.....	۲۵۳

جامعه موعود.....	۲۵۵
انتظار منجی در مسیحیت.....	۲۵۷
امام در عصر حاضر.....	۲۶۰
الله‌ور حضرت عیسی.....	۲۶۱
لبردار ماگدون.....	۲۶۳
جهانی سازی.....	۲۶۹
جهانی شدن مهدوی.....	۲۷۳
خلاصه فصل.....	۲۷۶

فصل ششم: افق جهانی

مدل و مدل‌سازی.....	۲۸۱
پایه‌های مدل.....	۲۸۲
فروض اساسی مدل.....	۲۸۴
نامگذاری مدل.....	۲۹۴
مؤلفه‌های مدل افق جهانی.....	۲۹۵
مدل افق جهانی.....	۲۹۹
جایگاه مدل افق جهانی در مدیریت.....	۳۰۰
تبیین مدل افق جهانی.....	۳۰۱
الزامات مدل افق جهانی.....	۳۰۸
تفکر مهدویت، چشم‌اندازی اثربخش.....	۳۰۹
خلاصه فصل.....	۳۱۲

فصل هفتم: نتیجه‌گیری و پیشنهادها

خلاصه فصول.....	۳۱۶
بررسی سؤالات و فرضیه‌های تحقیق.....	۳۱۸
نتایج و دستاوردهای تحقیق.....	۳۱۹

۳۲۲	محدودیت‌های تحقیق.....
۳۲۳	نوآوری تحقیق.....
۳۲۴	پیشنهادهای.....
۳۲۵	سخن پایانی.....
۳۲۷	منابع و مآخذ.....
۳۲۷	منابع فارسی.....
۳۳۱	منابع لاتین.....
۳۳۳	سایت‌های اینترنتی.....

فهرست جداول

جدول (۱-۱) واژگان کلیدی تحقیق.....	۲۳
جدول (۲-۱) نگرشهای مختلف تصمیم‌گیری.....	۳۱
جدول (۲-۲) مدل‌های سه‌گانه تصمیم‌گیری.....	۳۲
جدول (۲-۳) تفاوت بین برنامه‌ریزی بلندمدت و راهبردی.....	۴۷
جدول (۲-۴) برخی از وجوه تمایز اصلی بین پارادایم و شبه پارادایم.....	۵۵
جدول (۲-۵) رویکردهای مهم تصمیم‌گیری استراتژیک.....	۶۱
جدول (۲-۶) مهمترین تفاوتها و تشابهات تصمیم‌گیری استراتژیک در حوزه حکومت و غیرحکومت.....	۸۴
جدول (۲-۷) مقایسه سبکهای متداول رهبری.....	۹۸
جدول (۲-۸) مقایسه روشهای مطالعه مدیریت اسلامی.....	۱۰۵
جدول (۳-۱) تفاوت نگرشهای عمده در آینده‌نگری.....	۱۳۰
جدول (۳-۲) بررسی اجمالی روشهای آینده‌نگری.....	۱۴۴
جدول (۳-۳) طبقه‌بندی روشها بر اساس نوع آینده‌نگری.....	۱۴۶
جدول (۳-۴) تفاوت بین واژگان.....	۱۶۱
جدول (۴-۱) بررسی اجمالی روشهای آینده‌نگری در ایران.....	۲۰۴
جدول (۵-۱) چک لیست سنجش اثربخشی چشم‌انداز.....	۳۰۹
جدول (۵-۲) سنجش اثربخشی تفکر مهدویت به عنوان چشم‌انداز.....	۳۱۱

سخن ناشر

تربیت اسلامی، مرجعیت علمی

«کاری کنید که دانشگاه امام صادق علیه السلام ... مرجع تحقیقات مراکز علمی و دانشگاه‌های دنیا بشود» مقام معظم رهبری^۱

فلسفه وجودی دانشگاه امام صادق علیه السلام که از سوی ریاست دانشگاه به کرات مورد توجه قرار گرفته است، تربیت نیروی انسانی‌ای متعهد، باتقوا و کارآمد در عرصه عمل است تا از این طریق دانشگاه بتواند نقش اساسی خود را در عرصه نظر و عمل به انجام رساند. از این حیث «تربیت» را می‌توان مقوله‌ای محوری یاد نمود که وظایف و کارویژه‌های دانشگاه، در چارچوب آن معنا می‌یابد زیرا که علم بدون تزکیه پیش از آنکه ابزاری در مسیر تعالی و اصلاح امور جامعه باشد، عاملی مشکل ساز خواهد بود که سازمان و هویت جامعه را متأثر و دگرگون می‌سازد.

از سوی دیگر «سیاست‌ها» تابع اصول و مبادی علمی هستند و نمی‌توان منکر این تجربه تاریخی شد که استواری و کارآمدی سیاست‌ها در گرو انجام پژوهش‌های علمی و بهرمندی از نتایج آنهاست. از این منظر پیشگامان عرصه علم و پژوهش، راهبران اصلی جریان‌های فکری و اجرایی به حساب می‌آیند و نمی‌توان آینده درخشان را بدون توانایی‌های علمی - پژوهشی رقم زد و سخن از «مرجعیت علمی» در واقع پاسخ‌گویی به این نیاز بنیادین است.

دانشگاه امام صادق علیه السلام درواقع یک الگوی عملی برای تحقق ایده دانشگاه اسلامی در شرایط جهان معاصر است. الگویی که «ربع قرن» تجربه شده و هم

۱. از بیانات مقام معظم رهبری در ملاقات اساتید و دانشجویان دانشگاه امام صادق (ع) مورخ

اکنون ثمرات نیکوی این شجره طیبه در فضای ملی و بین‌المللی قابل مشاهده است. طبعاً آنچه حاصل آمده محصول نیت خالصانه و جهاد علمی مستمر مجموعه بنیانگذاران این نهاد است که امید می‌رود در طلیعه دور جدید فعالیتش بتواند به توسعه و تقویت آنها در پرتو عنایات حضرت حق تعالی، اهتمام ورزد.

معاونت پژوهشی دانشگاه امام صادق علیه السلام با توجه به شرایط، امکانات و نیازمندی جامعه در مقطع کنونی با طرحی جامع نسبت به معرفی دستاوردهای پژوهشی دانشگاه، ارزیابی سازمانی - کارکردی آن‌ها و بالاخره تحلیل شرایط آتی اقدام نموده که نتایج این پژوهش‌ها در قالب کتاب، گزارش، نشریات علمی و... تقدیم علاقه‌مندان می‌گردد. هدف از این اقدام ضمن قدردانی از تلاش خالصانه تمام کسانی که با آرمان و اندیشه‌ای بزرگ و ادعایی اندک در این راه گام نهادند، درک کاستی‌ها و اصلاح آنها زمینه پرورش نسل جوان و علاقه‌مند به طی این طریق را نیز فراهم خواهد کرد.

در این راستا، اثر حاضر از مجموعه مطالعاتی «مدیریت اسلامی» تقدیم جامعه علمی کشور می‌شود. لازم به ذکر است که سیاست «موضوع محور نمودن» پژوهش‌های دانشگاه طی سه سال گذشته آثار و نتایج مبارکی در پی داشته که از آن جمله می‌توان به غنای موضوعی پژوهش‌های دانشگاه اشاره داشت. در قالب این سیاست، موضوعات با اولویت نخست شناسایی و از منظرهای مختلف علمی به بحث گذارده می‌شوند که «مدیریت اسلامی» به دلیل کمبود متون تخصصی، نیاز فزاینده جامعه علمی و بویژه عملیاتی کشور، از جمله آنها می‌باشد.

ناشر بسیار خرسند است که اثری که از این مجموعه را در دستور نشر دارد و امیدوار است که بسته مطالعاتی ارایه شده که از حیث تعداد و محتوا در سطح کشور بی‌نظیر است، به همت سایر پژوهشگران تقویت شده و رشد مطالعات مدیریت اسلامی را در آینده نزدیک شاهد باشیم.

معاونت پژوهشی دانشگاه

فصل اول

۱۳۸۰

مقدمه

مقدمه

همه ساله با فرا رسیدن نیمه شعبان شهرها آذین می‌شوند و مردم با شور و شوق، میلاد موعود شیعه و امید مستضعفان جهان را به هم تبریک می‌گویند. این تبریک و تهنیت انعکاس تمنای همه مردم در همه ادیان است و تنها مخصوص شیعیان نیست، هرچند ظهور و تجلی آن در میان ایشان بیشتر است. موعود، تمنای همه کسانی است که در عرصه زمین زندگی می‌کنند و در مانده و جویای عدالت‌اند. به بیان دیگر، این تمنای ذاتی وجود آدمی است. انتظار و آرزوی فرارسیدن روزی که عدالت در عرصه زمین جاری شود و اثری از ظلم و بی‌عدالتی در میان نباشد. به ویژه امروزه با مشاهده بحرانهایی که بشر را از هر سو در خود فرو برده است، تمنای ذاتی و شوق دیدار مردی که همه را از این وضع نجات دهد دو چندان می‌شود.

همچنین این پرسش مطرح است که چرا جشن میلاد در جغرافیای نیمه شعبان می‌ماند و این امکان پیدا نمی‌شود که این موضوع، یعنی انتظار موعود در هیئت یک فرهنگ، تمدنی نوین و بستر سیاستگذاری شناخته، معرفی و مستقر گردد و این امکان به وجود آید که از منظر موعود و اعتقاد به مهدویت بتوان درباره آینده جهان و جهان آینده گفتگو کرد، بر مبنای آن اندیشید و از همه مهمتر بر اساس آن برای زمان حال تصمیم گرفت.

بسیاری از مکاتب فلسفی و سیاسی همواره از آینده، جهان و جهان آینده گفتگو داشته‌اند، به نوعی، در بحث از فلسفه تاریخ نیز این موضوع

است. کتاب حاضر، به نوعی، به مطالعه ریشه‌های این مسئله و تطبیق آن در یک موضوع خاص معطوف است.

در حوزه تصمیم‌گیری استراتژیک کلان کشور، مطالعات متعددی شده است، که اکثر آنها قابل توجه هستند. لیکن آنچه معمولاً مورد غفلت واقع می‌شود مبنا و اصول حاکم بر متدولوژی‌ها و مکانیسم‌های مطرح شده در ادبیات مدیریت است. با توجه به حساسیت بحث تصمیم‌های کلان و استراتژیک برای کشورها و ضرورت یافتن مدل‌هایی کاربردی، بومی و مبتنی بر اعتقادات اسلامی و دینی، باید راهکار دیگری جستجو و پیشنهاد کرد. تجربه سالها برنامه ریزی در ایران حاکی از آن است که به‌رغم کسب توفیقات فراوان در راه نیل به اهداف برنامه‌ها (بر اساس گزارش مسئولان مربوط و نهادهای رسمی کشور چون بانک مرکزی، مرکز آمار ایران و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی) کارایی و اثربخشی برنامه‌ها از منظر فرهنگ و اعتقادات محل تأمل است.

به بیان دیگر اگر از زاویه فرهنگ و جامعه به این موضوع نگرسته شود، ابعاد قضیه متفاوت خواهد بود. بی‌شک انقلاب اسلامی ایران دارای مبانی فرهنگی است که با هدف تحول فرهنگی شکل گرفته و ماهیت آن کاملاً به یک نظام فرهنگی متکی است. به همین دلیل است که جامعه اسلامی با انواع بحران‌های فرهنگی و به تعبیر بهتر تهاجم فرهنگی مورد تهدید واقع شده است و خواهد شد. لذا یکی از ملاک‌های ارزیابی برنامه‌ها، علاوه بر معیارهای تخصصی برنامه، تأثیرات فرهنگی آنهاست. مراد از فرهنگ در اینجا معنای عام آن است که تمامی حوزه‌های آداب، رسوم، اعتقادات و باورها را شامل می‌شود. از این رو اثربخشی مدیریت فرهنگی در ایران از اهمیت حیاتی و ویژه‌ای برخوردار خواهد بود. مسایل فرهنگی و مدیریت آن از جمله مهمترین مسایل راهبردی و تصمیم‌های استراتژیک کشور به شمار می‌آیند. ضمن این که ماهیت امور فرهنگی خاصه خزندگی، نامرئی بودن و تأثیرات بلندمدت ناشی از آنها بر حساسیت کار می‌افزاید،

مطرح است. بسیاری از نظریه پردازان سیاسی هم با گفتگو درباره آینده جهان، زمینه‌هایی برای تدوین طرحهای استراتژیک فراهم کرده‌اند. طرحهایی که مردان اهل سیاست به اتکای آنها برنامه‌ریزی و سعی کرده‌اند بر مقدرات و مقدرات مردم ساکن کره خاک دست یابند. این تحقیق ناظر بر این معنای مهم است که چگونه میتوان از تفکر مهدویت برای حال و در مقام سیاستگذاری بهره برد.

بشر همواره در مورد آینده خویش و حوادث آتی کنجکاو بوده است. سیر تحولات این علاقه از ابتدای تاریخ (که بیشتر آینده‌نگری در قالب پیشگویی‌های طالع‌بینان و افراد خاص صورت می‌گرفت) تاکنون (که تلاش شده است آینده‌نگری در چارچوب اصول و روشهای علمی قوام یابد) قابل بررسی است. در سالهای اخیر، جهان ظهور موجی فزاینده از توجه به پیشگویی‌های کتاب مقدس درباره پایان جهان را شاهد بوده است. در نشریات غربی و پایگاههای اینترنتی مقالات فراوانی منتشر شده که در آنها پیشگویی‌های مذکور با رویدادهای عصر حاضر تطبیق و از حوادث مختلف سالهای اخیر به عنوان نشانه‌های پایان دنیا یاد شده است.

امروزه اینترنت دسترسی سریع و تقریباً آسان به موضوعات مختلف را ممکن نموده است. اگر فردی با موضوعاتی چون پایان جهان، آخرالزمان، رجعت یا موعود و منجی در اینترنت جست‌وجو کند با انبوهی از اطلاعات، سایتها و مطالب متعدد مواجه خواهد شد، که برخی از این گونه اطلاعات در فصول آتی نیز خواهد آمد. گسترش این شبکه و تأکید آن بر تمامی موضوعات و در تمامی شاخه‌های علمی، اعتقادی، سیاسی و اجتماعی باعث شده است بررسی و شناخت ابعاد مختلف یک رویداد، اندیشه یا رخداد سهل و ممتنع باشد. سهل از جهت گسترش و به روز بودن اطلاعات و داده‌ها و ممتنع از بابت پیچیدگی‌ها و اسرار ناگفته اطلاعات. متأسفانه از نظر محقق، ساده‌انگاری و ساده‌اندیشی فرآیند مذکور و بالتبع، کاهش روحیه خودباوری علمی از آفات جامعه علمی کشور به ویژه در حوزه علوم انسانی

مطالعات و تجربیات حاکی از آن است که جهت‌گیری فرهنگی در اکثر برنامه‌های توسعه مغفول مانده است.

اگر اعتقادات و باورهای عمومی مردم جامعه یا به تعبیر عام‌تر آن نگرش اعتقادی را در نظر بگیریم بر میزان غفلت کردن و دور بودن برنامه‌ها از ارزش‌گذاری دینی افزوده می‌شود. البته این ادعا اصلاً به معنای تعارض بین برنامه‌ها و تصمیم‌گیری‌های استراتژیک با نگرش اعتقادی نیست، بلکه منظور، عدم اهتمام به این نوع نگرش و اولویت‌گذاری آن است. برای تبیین بهتر لازم است از یک دیدگاه دیگر به موضوع نگریست.

پس از حوادث ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱، جهان شاهد اخبار تکان دهنده‌ای از جنایات نظامیان آمریکا در سراسر جهان به ویژه در افغانستان و عراق بود. اخبار، عکس‌ها و فیلم‌های فراوانی از وقایع زندان‌های گوانتانامو و ابوغریب به سرعت در سطح جهان منتشر شد و صحنه‌های اسفبار آن هر انسانی را به فکر فرو برد. حوادث شهرهای نجف، کربلا، حله و کوفه در صدر اخبار جهان و در بوق غول‌های رسانه‌ای دنیا و شبکه‌های ماهواره‌ای قرار گرفت. در مورد شکنجه‌ها که بخشی از یک طراحی بزرگ بود، توجه به نوع، کیفیت و زمان انتشار ضروری است. نوع جنایات و شکنجه‌ها تحقیرآمیز و در جهت تخریب عزت ملت عراق و ایجاد رعب و وحشت در آنها بود و درست زمانی فاش گردید که ارتش آمریکا در صدد حمله به شهرهای کربلا و نجف بود و به منظور کاهش مقاومت مردمی و آزمون میزان حساسیت مردم مسلمان منطقه به موج رسانه‌ای نیاز مبرم داشتند و انتشار هدفمند اخبار شکنجه‌ها به خوبی می‌توانست از عهده این وظایف مهم برآید. حال، سؤال این است که علت این رخدادها چیست؟ امروزه کمتر کسی است که در پاسخ به این سؤال و بیان علل آن از نگرش‌های مذهبی و تند هیئت حاکمه آمریکا اشاره‌ای به میان نیاورد، البته در ذکر اولویت آن اختلاف نظر وجود دارد.

با ذکر این مقدمات، کتاب حاضر سعی می‌کند با بررسی دقیق‌تر تحولات حاضر در جهان از منظر تصمیم‌گیری استراتژیک در حوزه سیاستگذاری کلان نشان دهد بستر مهم آینده‌نگری که در این حوزه مطرح است، عملیاتی و کاربردی و با نگرش اعتقادی تلفیق شده است. به بیان دیگر در تبیین مدل تصمیم‌گیری استراتژیک کشور توجه به عامل مهم موعودگرایی به عنوان بخشی از نگرش اعتقادی از جایگاهی خاص و ممتاز برخوردار خواهد بود.

با عنایت به مجموعه نکات فوق، مهمترین اهداف کتاب عبارتند از:

۱. شناسایی محورهای اساسی مدل تصمیم‌گیری استراتژیک کشور در

حوزه سیاستگذاری

۲. طراحی مدل تصمیم‌گیری استراتژیک کشور در حوزه سیاستگذاری

مؤلف برای نیل به این اهداف بسان یک تحقیق علمی با ۳ سوال و فرضیه به شرح ذیل کار خود را آغاز نمود. این سؤالات و فرضیه‌ها عبارتند از این که:

۱. مؤلفه‌های مهم مدل تصمیم‌گیری استراتژیک کشور در حوزه

سیاستگذاری کدامند؟

۲. وجه ممیزه اساسی مدل تصمیم‌گیری استراتژیک کشور در حوزه

سیاستگذاری چیست؟

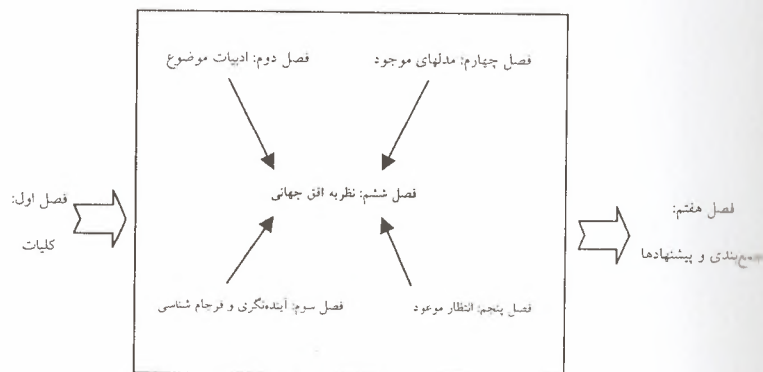
۳. تفاوت مدل تصمیم‌گیری استراتژیک کشور در حوزه سیاستگذاری

با مدل‌های موجود چیست؟

در پاسخ به سؤالات مذکور و بر اساس مطالعات اولیه، فرضیه‌های ذیل مدنظر قرار گرفتند:

۱. تفکر مهدویت وجه ممیزه اصلی مدل تصمیم‌گیری استراتژیک

کشور در حوزه سیاستگذاری است.

شکل (۱-۱) سازمان و فصول کتاب

واژگان کلیدی

مهمترین واژگان کلیدی این کتاب همراه معادل‌های لاتین آن در جدول (۱-۱) نشان داده شده است. لازم به ذکر است تعریف هر واژه پس از تبیین دقیق آن در ادامه کار آمده است، لذا در این جدول، شماره صفحه‌ای که تعریف مورد نظر در آنجا ارائه شده، قابل ملاحظه است.

جدول (۱-۱) واژگان کلیدی تحقیق

ردیف	واژه	معادل	صفحه ارائه تعریف
۱	تصمیم‌گیری استراتژیک	<i>Strategic Decision Making</i>	۲۹
۲	تفکر مهدویت	<i>Mahdavisim</i>	۲۲۱
۳	آینده‌نگری	<i>Futurology</i>	۱۲۱
۴	سیاستگذاری	<i>Policy Making</i>	۷۱
۵	فرجام‌شناسی	<i>Finalization</i>	۱۵۲
۶	استراتژی	<i>Strategy</i>	۴۲
۷	استراتژی فوق فعال	<i>Super Active Strategy</i>	۱۶۹
۸	تصویرپردازی	<i>Perspective</i>	۱۲۰
۹	تصمیم‌گیری استراتژیک تصویرپردازانه	<i>Perspectiveal Strategic Decision Making</i>	۲۰۹
۱۰	افق جهانی	<i>Global Vission</i>	۲۹۹

۲. تصویرپردازی، استراتژی انتظار و واکنش فوق فعال در برابر تحولات جهانی از مهمترین مؤلفه‌های مدل تصمیم‌گیری استراتژیک کشور در حوزه سیاستگذاری هستند.

۳. مدل‌های موجود تصمیم‌گیری استراتژیک در حوزه سیاستگذاری عمدتاً بر آینده‌سازی مبتنی است، ولی مدل تصمیم‌گیری استراتژیک کشور در حوزه سیاستگذاری بر آینده‌نگری الهی مبتنی است.

با توجه به نکات فوق این کتاب در هفت فصل به شرح ذیل و شکل (۱-۱) تنظیم شده است.

- فصل اول، مقدمه و کلیات کتاب است.
- فصل دوم، به ادبیات موضوع در موضوعات اساسی تحقیق یعنی سیاستگذاری، تصمیم‌گیری استراتژیک، چشم‌انداز و مسائلی از حوزه رسانه، ارتباط دارد.
- فصل سوم، موضوع آینده‌نگری و فرجام‌شناسی را معرفی و ابعاد نوینی در حیطه مذکور تبیین می‌کند.
- فصل چهارم، مدل‌های تصمیم‌گیری استراتژیک در حوزه سیاستگذاری را با نگاهی نو بررسی می‌کند.
- فصل پنجم، به مسئله انتظار و تبیین مولفه‌های مهم تفکر مهدویت اختصاص یافته است.
- فصل ششم، مدل تحقیق را معرفی می‌کند. این مدل در حقیقت نظریه جدیدی در سیاستگذاری عمومی در بستر الهی است که از آن به افق جهانی یاد شده است.
- فصل هفتم، نیز به جمع‌بندی و ارائه پیشنهادها اختصاص می‌یابد.

منابع و مأخذ

منابع فارسی

۱. ابوئی اردکان محمد، عابسی مسعود، «ارائه چارچوبی برای توسعه سیستم‌های پشتیبان تصمیم‌گیری استراتژیک در برنامه‌های اصلاحات دولت ایران»، *دانش مدیریت*، شماره ۵۵، ۱۳۸۰، ص ۱۹۷.
۲. احمدی حسین، *برنامه‌ریزی استراتژیک و کاربرد آن*، انتشارات سایه نما، ۱۳۷۷.
۳. احمدی علیرضا، قاضی نوری سیدسروش، «آینده‌نگاری تکنولوژی و کاربرد آن در سیاستگذاری و مدیریت تکنولوژی»، *نشریه مدیریت فردا*، تابستان ۱۳۸۲.
۴. احمدی طباطبایی سید محمدرضا، «مؤلفه‌های سیاست اخلاقی از دیدگاه حضرت امیرالمؤمنین علی (ع)»، *فصلنامه پژوهشی دانشگاه امام صادق (ع)*، شماره ۱۸ و ۱۹، سال ۱۳۸۲.
۵. آذر عادل، *تحقیق در عملیات*، انتشارات نشر علوم نوین، ۱۳۷۹.
۶. اصغریور محمدجواد، *تصمیم‌گیری‌های چند معیاره*، دانشگاه تهران، ۱۳۷۷.
۷. اصغریور محمدجواد، *تصمیم‌گیری و تحقیق در عملیات در مدیریت*، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۷.
۸. اکرمی موسی، «آینده‌شناسی و آینده‌نگری»، *نشریه رهیافت*، شماره ۱۶، سال ۱۳۷۶.

۹. امجد محمد، «نظریه همگرایی و سازمان کنفرانس اسلامی»، *فصلنامه پژوهشی دانشگاه امام صادق (ع)*، شماره ۱۸ و ۱۹، سال ۱۳۸۲.
۱۰. پریم ریچارد، *مدیریت استراتژیک*، مترجم منوریان عباس، مرکز آموزش مدیریت دولتی، ۱۳۷۲، ص ۱۳۵.
۱۱. پور عزت علی اصغر، «تصورپردازی از آینده: استراتژی اقدام در سیستم‌های اجتماعی»، *نشریه سخن سمت*، شماره ۱۰، سال ۱۳۸۲.
۱۲. پورعزت علی اصغر، «علم و پیش‌بینی، با تأملی بر مراتب قطعیت نظریه‌های علمی در پیش‌بینی رفتار سیستم‌های اجتماعی»، *نشریه سخن سمت*، بهار ۱۳۸۲.
۱۳. پتر دراگر، مترجم رضایی‌نژاد عبدالرضا، «چالش‌های مدیریت در سده ۲۱»، *نشر فرا*، ۱۳۷۸.
۱۴. تروانا رابرت، نیوپورت جین، *اصول مدیریت و رفتار سازمانی*، ترجمه عین الله علا، انتشارات زوار، ۱۳۶۹.
۱۵. تسلیمی محمد سعید، *تحلیل فرایندی خط‌مشی‌گذاری و تصمیم‌گیری*، مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، سال ۱۳۷۸.
۱۶. توماس هیل، استیفان تورسون، ترجمه فریبرز خندانی، *تفسیر کاربردی عهد جدید*، ۲۰۰۱.
۱۷. جمعی از نویسندگان، *زندگانی چهارده معصوم (ع)*، مرکز چاپ و نشر سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۲.
۱۸. چارلز وست چرچمن، مترجم اصلانی رشید، *نظریه سیستم‌ها*، مرکز آموزش مدیریت دولتی، ۱۳۶۹.
۱۹. چمزی دی تور، مترجم ملکی‌فر عاقل و ابراهیمی، «آینده پژوهی به عنوان دانش کاربردی»، *نشریه رهیافت*، شماره ۲۰، سال ۱۳۷۸.
۲۰. حاجتی میراحمد رضا، *عصر امام خمینی قدس سره*، بوستان کتاب قم، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۸۱.
۲۱. حسینی بحرانی سیدهاشم، *سیمای حضرت مهدی در قرآن*، ترجمه سید مهدی حائری قزوینی، انتشارات آفاق، ۱۳۶۷.
۲۲. حکیمی محمدرضا، *خورشید مغرب*، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۹.

۲۳. خواجه سروری غلامرضا، «چارچوبی برای تحلیل رقابت و ثبات سیاسی در جمهوری اسلامی ایران»، *فصلنامه پژوهشی دانشگاه امام صادق (ع)*، شماره ۱۸ و ۱۹، سال ۱۳۸۲.
۲۴. درک فرنچ و هیتر ساورد، مترجم صابیی محمد، *فرهنگ مدیریت*، مرکز آموزش مدیریت دولتی، ۱۳۷۱.
۲۵. رزم‌آرا مرتضی، «مطالعات اسلامی در غرب انگلیسی زبان»، *نشریه سخن سمت*، شماره ۱۰، سال ۱۳۸۲.
۲۶. رضاییان علی، *اصول و مبانی مدیریت*، انتشارات سمت، ۱۳۸۰.
۲۷. رضاییان علی، «هدایت از طریق چشم‌انداز و ارزش‌ها»، *نشریه سخن سمت*، شماره ۱۰، سال ۱۳۸۲.
۲۸. زرگر ابراهیم، «پیش‌بینی در علم سیاست، مقایسه با علوم دقیقه و علوم انسانی»، *نشریه سخن سمت*، بهار ۱۳۸۲.
۲۹. ساروخانی باقر، *دایره‌المعارف علوم اجتماعی*، دانشگاه تهران، ۱۳۷۰.
۳۰. سند برنامه چهارم توسعه جمهوری اسلامی ایران.
۳۱. سید جوادین سید محمدرضا، *تئوریهای مدیریت*، نشر سنجش تکمیلی، ۱۳۸۲.
۳۲. شریعت فرشاد، «وضع بشر و قانون عقل جهاننداری در لیبرالیسم لاک»، *فصلنامه پژوهشی دانشگاه امام صادق (ع)*، شماره ۱۸ و ۱۹، سال ۱۳۸۲.
۳۳. شفیع سروستانی اسماعیل، *درآمدی بر استراتژی انتظار*، نشر موعود، ۱۳۸۱.
۳۴. شفیع سروستانی اسماعیل، *بخت خاک*، نشر موعود، ۱۳۸۲.
۳۵. طبسی نجم‌الدین، *چشم‌اندازی از حکومت مهدی*، نشر سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۳.
۳۶. عباس پورعباس، «شان تصمیم‌گیری در مدیریت: در جستجوی درک مدل‌ها و پارادایم‌های تصمیم‌گیری سازمانی»، *نشریه کمال مدیریت*، شماره ۳ و ۲، سال ۱۳۸۲، ص ۲۹.
۳۷. علامه مجلسی، *مهدی موعود*، ترجمه علی دوانی، دار الکتب الاسلامیه، سال ۱۳۷۶.
۳۸. غفرانی و تقوی گیلانی، *مطالعات و روش‌های آینده‌شناسی*، نشریه رهیافت، شماره ۲۲، سال ۱۳۷۹.

۳۹. گودرزی غلامرضا، *طراحی مدل تصمیم‌گیری استراتژیک صنعتی زنجیره تأمین ایران خودرو*، دانشگاه تربیت مدرس، رساله دکتری، ۱۳۸۲.
۴۰. مقبل باعرض عباس، گودرزی غلامرضا، «مدل انتخاب تأمین‌کننده استراتژیک جهانی در زنجیره تأمین (صنعت خودرو ایران)»، *فصلنامه علمی پژوهشی مدرس*، تابستان ۱۳۸۳، ص ۱۵۲.
۴۱. قرآن کریم.
۴۲. گودرزی غلامرضا، *جهانی شدن و استراتژی مشتری مداری صنعت خودرو ایران*، نشریه اندیشه گستر سایا، خرداد ۱۳۸۲.
۴۳. گودرزی غلامرضا، *جهانی شدن اختیار یا الزام، خطر یا رویا؟*، نشریه اندیشه صادق، ۱۳۸۰، شماره ۲۰.
۴۴. گودرزی غلامرضا، *دستگیری یک دیکتاتور، تحقیر یک ملت، فروپاشی یک تمدن*، نشریه پیام صادق، شماره ۵۱-۵۲.
۴۵. گودرزی غلامرضا «مدیریت زنجیره تأمین و پارادایم قطعه‌سازی ایران با تأکید بر حقایق و افقهای استراتژیک»، *مجموعه مقالات سمینار دورنمای صنعت خودرو و قطعه سازی ایران*، ۱۳۷۹.
۴۶. گودرزی غلامرضا، «مقایسه مبانی تصمیم‌گیری استراتژیک در شهر عدل مهدی و تمدن غرب»، *مجموعه مقالات همایش گفتمان مهدویت*، قم، ۱۳۸۳.
۴۷. گودرزی غلامرضا، ندری کامران، *اصول و روش‌های آینده‌نگری علمی*، طرح تحقیقاتی، مجمع تشخیص مصلحت نظام، ۱۳۸۱.
۴۸. ماسینی النورا باریبری، مترجم محب حسینی، *مطالعات آینده و گرایشهای به سوی وحدت و تنوع*، نشریه رهیافت، شماره ۱۶، سال ۱۳۷۶.
۴۹. محسنی کبیر ذبیح الله، *مهدی آخرین سفیر انقلاب*، انتشارات دانشوران، ۱۳۷۶.
۵۰. محمدی نسب مهدی، *تبیین سیاست‌ها و تدوین استراتژی‌های فرهنگی نظام*، رساله کارشناسی ارشد، دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۸۳.
۵۱. مشبکی اصغر، *رفتار سازمانی پیشرفته*، انتشارات ترمه، ۱۳۷۹.
۵۲. مشبکی اصغر، «مدیریت اسلامی»، *مجموعه مقالات نشریه مدیریت دولتی*، شماره ۱۸ و ۱۹.

۵۳. مشبکی اصغر، پورعزت علی‌اصغر، «مدیریت فرهنگ جامعه»، *نشریه سخن سمت*، شماره ۸، سال ۱۳۸۱.
۵۴. مصباح یزدی، *مدیریت اسلامی، مجموعه مقالات نشریه مدیریت دولتی*، شماره ۱۸ و ۱۹.
۵۵. مطهری مرتضی، *سیری در سیره ائمه اطهار*، انتشارات صدرا، ۱۳۷۴.
۵۶. مطهری مرتضی، *سیری در سیره نبوی*، انتشارات صدرا، ۱۳۷۶.
۵۷. منوریان عباس، *تصمیم‌گیری استراتژیک*، مدیریت دولتی، ۱۳۷۵.
۵۸. نقی‌پورفر ولی‌الله، *اصول مدیریت اسلامی و الگوهای آن*، مرکز آموزش مدیریت دولتی، ۱۳۷۹.
۵۹. نهج البلاغه.
۶۰. هاوکنگ استیفن، مترجم ناصر موفقیان، «آینده جهان»، *نشریه رهیافت*، شماره ۱۶، سال ۱۳۷۶.
۶۱. همایون هادی، *بسوی الگوی جهانگردی اسلامی*، مورد مطالعه جمهوری اسلامی ایران، رساله دکتری، دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۸۲.
۶۲. الوانی سیدمهدی، دانایی فرد حسن، *تئوری نظم در بی‌نظمی و مدیریت*، انتشارات صفار، ۱۳۸۱.
۶۳. وسائل الشیعه، جلد ۱۶.
۶۴. کامل سلیمان، مترجم مهدی‌پور علی‌اکبر، *روزگار رهایی*، نشر آفاق، ۱۳۸۱.
۶۵. کتب عهدین.

منابع لاتین

66. Arom JD. And Coaen, "Strategic Planning For Increased Profit", *The Small Business*, 1990
67. Bell, W., "Foundations of Future Studies", New Brunswick, 1997
68. Builtjens Richard, Noorderhaven, "The Influence of National Culture on Strategic Decision Making: A Case Study of The Philippines", *Tilburg University*, 1998, pp:1-15.
69. Cambel A.B. "Applied Chaos Theory", N.Y.Press, 1973.

سایت‌های اینترنتی

85. www.zebu.uoregon.edu/1998/es202/15.html
86. www.bazgasht.net
87. www.believers.org
88. www.entezarnor.ir
89. www.futures.hawaii.edu
90. www.ghoftemanmahdaviat.com
91. www.imammahdi.org
92. www.imammahdi-s.com
93. www.jamkaran.org
94. www.jesuswarrior.de
95. www.jokimos.org
96. www.jomhour.Ir
97. www.members.aol.com
98. www.mouood.org
99. www.ncinter.net
100. www.post-gazette.com
101. www.procos.com/webhelp/sbs/html/SensitivityModel.htm
102. www.serve.com/exjw
103. www.theshop.net
104. www.worldfutures.org/
105. www.zohour.Ir

70. Cornish, E, "The Study of the Future", World future society, 1977.
71. Epstein Mark J. and Westbrook Robert, "Linking Actions To Profits In Strategic Decision Making", MIT Sloan Management Review, Spring, 2001, pp: 39-49.
72. Friedman Leonard H., "The Timing Of Medical Technology Acquisition: Strategic Decision Making In Turbulent Environments", Journal of Healthcare Management, 2000, pp: 318-330.
73. Frishammar Johan, "Information Use In Strategic Decision Making", Management Decision, Vol 41, 2003, pp: 318-326.
74. Godet Michel, "From Anticipation to Action", Unesco publishing, 1994.
75. Harrison E. Frank, "A Process Perspective On Strategic Decision Making", Management Decision, Vol 34, 1996, pp: 46-53.
76. Jordan Michael, Koller Daphne, "Strategic and Tactical Decision- Making Under Uncertainty", University of California, 2001 pp: 1-14.
77. Martino, J., "Technological Forecasting For Decision Making", New York, 1983.
78. Mendenhall, Wackerly, Scheaffer, "Mathematical Statistics With Applications", PWS-Kent, 1990.
79. Mendenhall, Reinmuth, Beaver, "Statistics For Management And Economics", PWS-Kent, 1989.
80. Noorderhaven, "Strategic Decision Making", Addisonwesley, 1995.
81. Schwarz B., Svedin U., Wittrock B., "Method In Future Studies", Westview Press, 1982.
82. Shen -Hsieh Angela, Schindler Mark, "Data visualization for Strategic Decision Making", American Institute of Graphic Arts, 2002, pp: 1- 16.
83. Tamppson, "Strategic Management", Printice-Hall, 2001.
84. Taylor Bernard W. "Introduction To Management science", Prentice Hall, 1999 Friedman Leonard H., "The Timing Of Medical Technology Acquisition: Strategic Decision Making In Turbulent Environments", Journal of Healthcare Management, 2000, pp: 318-330.

مدیریت اسلامی-۳

تصمیم‌گیری راهبردی (استراتژیک) را باید از جمله موضوعات مهمی به شمار آورد که در سطح مدیریت کلان جوامع معمولاً به آن عطف توجه می‌شود. به همین دلیل است که نظریه‌ها و مکاتب رایج شده در این حوزه متعدد و متنوع بوده و مکاتب گوناگون نظریه‌های متفاوتی را برای تصمیم‌گیری راهبردی ارائه داده‌اند.

این واقعیت که کشورداری بدون الگوی مناسبی برای تصمیم‌گیری راهبردی، اصولاً میسر نیست؛ ما را به آنجا رهنمون شده تا از الگو و نظریه اسلامی در این حوزه پرسش نماییم. اثر حاضر گامی ارزنده در پاسخ‌گویی به این سؤال بوده و محقق ضمن معرفی و تحلیل الگوهای موجود به نقد آنها اهتمام ورزیده و در نهایت پیشنهادی بومی مبتنی بر اصل مهدویت را ارائه نموده که از آن به «تصمیم‌گیری راهبردی موعودگرا» تعبیر نموده است. مطالعه این اثر برای علاقه‌مندان حوزه‌های مطالعاتی سیاست، مدیریت و معارف اسلامی توصیه می‌شود.

MESSIANIC STRATEGIC DECISION MAKING by: Dr. Ghulam reza Goodarzi

